

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗА П О В Е Д

№ РД 09 - 444/16.03.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия **код 812030 Екскурзовод**, специалност **код 8120301 Екскурзоводство**, професионално направление **код 812 Пътувания, туризъм и свободно време**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	812	ПЪТУВАНИЯ, ТУРИЗЪМ И СВОБОДНО ВРЕМЕ
Професия	812030	ЕКСКУРЗОВОД
Специалност	8120301	ЕКСКУРЗОВОДСТВО

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 444/16.03.2009 г.

София, 2009 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по професия **812030 Екскурзовод**, специалност **8120301 Екскурзоводство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по изучаваната специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:**
 - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
 - б. Критерии за оценяване.

- 2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:**
 - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
 - б. Критерии за оценяване.

- 3. Система за оценяване**

- 4. Препоръчителна литература**

- 5. Приложения:**
 - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
 - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание
2. Критерии за оценяване

Изпитна тема № 1: Екскурзоводски услуги

План-тезис:

- Същност и особености.
- Видове екскурзоводи.
- Длъжностна характеристика и функции на екскурзовода.
- Нормативна уредба за извършване на екскурзоводски услуги.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Вие сте управител на туроператорска фирма, която организира туристически пътувания в България и чужбина.

Посочете какви качества и компетенции трябва да има екскурзовод, работещ във Вашата фирма.

Дидактически материали:

Чужд език - мотивационно писмо за кандидатстване за позиция екскурзовод, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1</i>	Максимален брой точки
1. Изяснява същността на екскурзоводските услуги.	5
2. Посочва особеностите на екскурзоводските услуги.	10
3. Разграничава видовете екскурзоводи.	10
4. Определя задълженията и функциите на екскурзовода.	10
5. Познава нормативната база за извършване на екскурзоводски услуги.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 2: Екскурзоводско обслужване при посрещане

План-тезис:

- Характеристика на дейността.
- Технология на екскурзоводското обслужване при посрещане.
- Задължения на екскурзовода при посрещане.
- Документи, свързани с провеждането на дейността (роуминг лист, ваучер, фактура) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

При посрещане на група туристи, след представяне на програмата на екскурзията, някои от туристите желаят промяна - включване на допълнителни обекти за посещение.

Как трябва да реагира екскурзоводът в този случай?

Дидактически материали:

Чужд език - представяне на програмата на екскурзията, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Описва характеристиките на дейността.	5
2. Обяснява технологията на екскурзоводското обслужване при посрещане.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при посрещане.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 3: Екскурзоводско обслужване при панорамна екскурзия

План-тезис:

- Характеристика на дейността.
- Технология на информационната беседа при панорамна екскурзия.
- Задължения на екскурзовода при панорамна екскурзия.
- Документи, свързани с провеждането на дейността (застрахователна полица) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Съставете маршрут за панорамна обиколка на населеното място, в което живеете, и напишете кратък текст.

Дидактически материали:

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Описва характеристиките на дейността.	5
2. Обяснява технологията на разработване на панорамна беседа.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при панорамна екскурзия.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 4: Екскурзоводско обслужване при посещение на музей

План-тезис:

- Характеристика на дейността.
- Технология на беседата при посещение на музей.
- Задължения на екскурзовода при посещение на музей.
- Документи, свързани с посещение на музеи (фактура) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Екскурзоводът посреща група туристи от различни възрастови групи. Опишете, как екскурзоводът трябва да поднесе беседата, за да задържи вниманието на всички туристи от групата.

Дидактически материали:

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Описва характеристиките на дейността.	5
2. Обяснява технологията на беседата при посещение в музей.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при посещение в музей	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 5: Екскурзоводско обслужване при културно–исторически туризъм

План-тезис:

- Характеристика на дейността.
- Технология на беседата при културно–исторически туризъм.
- Задължения на екскурзовода при извършване на дейността.
- Документи, свързани с провеждането на културно-исторически туризъм

(необходима документация за пътуване) - характеристика на документите.

- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Изгответе маршрут за културно-исторически туризъм, като включите посочените обекти и населените места, в които се намират: Троянски манастир; Покрит мост, построен от Кольо Фичето; Къкринско ханче; местността Костина; пещера Съева дупка; Гложенски манастир.

Дидактически материали:

Физическа карта на България.

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Описва характеристиките на дейността.	5
2. Обяснява технологията на беседата при културно-познавателен туризъм.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при културно-познавателен туризъм.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 6: Екскурзоводско обслужване на индивидуални туристи

План-тезис:

- Характеристика на дейността.
- Технология на екскурзоводското обслужване на индивидуални туристи.
- Задължения на екскурзовода.
- Документи, свързани с екскурзоводското обслужване на индивидуални туристи (ваучер) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Предложете програма за индивидуални туристи, която да представя характерни особености на Вашето населено място:

- Интересни обекти (антропогенни и природни ресурси);
- Атракционни;
- Заведения за хранене и развлечения, специфични за Вашия район.

Дидактически материали:

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
1. Описва характеристиките на дейността.	5
2. Обяснява технологията на екскурзоводското обслужване на индивидуални туристи.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при обслужване на индивидуални туристи.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 7: Екскурзоводско обслужване при групови пътувания

План-тезис:

- Характеристика на дейността.
- Технология на екскурзоводското обслужване при групови пътувания.
- Задължения на екскурзовода.
- Документи, свързани с групови пътувания (необходима документация за пътуване) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Съставете маршрут за групово пътуване, изработете подходяща програма и я опишете. Приложете необходимите документи, като изберете от приложения комплект.

Дидактически материали:

Бланки на комплект документи, необходими за пътуване.

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 7</i>	Максимален брой точки
1. Описва характеристиките на дейността.	5
2. Обяснява технологията на екскурзоводското обслужване при групови пътувания.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при групови пътувания.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 8: Екскурзоводско обслужване при мероприятия

План-тезис:

- Характеристика на дейността.
- Технология на екскурзоводското обслужване при организиране и провеждане на различни видове мероприятия (концерти, театри, заведения за хранене и развлечения).
- Задължения на екскурзовода.
- Документи, свързани с дейността (фактура) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

В програмата на екскурзията е включено посещение на ресторант с фолклорна програма по желание на туристите (с допълнително заплащане). Предвидената сума е за група, състояща се най-малко от 25 туристи. При уточняване на желаещите се оказва, че те са 17 души.

Как трябва да реагира екскурзоводът в този случай?

Дидактически материали:

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Описва характеристиките на дейността.	5
2. Обяснява технологията на екскурзоводското обслужване при мероприятия.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при мероприятия.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 9: Екскурзоводско обслужване при конгресен и семинарен туризъм

План-тезис:

- Характеристика на конгресния и семинарния туризъм.
- Технология на екскурзоводското обслужване при конгресен и семинарен туризъм.
- Задължения на екскурзовода.
- Документи, свързани с конгресния и семинарния туризъм (договор за съвместна дейност) - характеристика на документите, реквизити.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Туроператорска фирма организира двудневен семинар в хотел три звезди. Договорена е пакетна цена, включваща: една нощувка, една закуска, една вечеря, две кафе-паузи, една семинарна зала, снабдена с мултимедиен проектор, екран и озвучителна техника.

Непосредствено преди началния час на семинара, с цел по-ефективна работа, лекторите изискват да им бъде предоставена и втора семинарна зала. Хотелът не разполага с такава.

Опишете как сповед Вас трябва да реагира екскурзоводът.

Дидактически материали:

Чужд език (съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*)).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки
1. Описва характеристиките на дейността.	5
2. Обяснява технологията на екскурзоводското обслужване при конгресен и семинарен туризъм.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при конгресен и семинарен туризъм.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 10: Екскурзоводско обслужване при екстремн и екотуризм

План-тезис:

- Характеристика на екстремн и екотуризм.
- Технология на екскурзоводското обслужване при екстремн и екотуризм.
- Задължения на екскурзовода.
- Документи, свързани с екскурзоводското обслужване при провеждане на

екстремн и екотуризм (договор за съвместна дейност, заявка – потвърждение) - характеристика на документите.

- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Изгответе инструктаж за група туристи, избрали програма, свързана с екстремн туризм – скално катерене.

Дидактически материали:

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки
1. Описва характеристиките на дейността.	5
2. Обяснява технологията на екскурзоводското обслужване при екстремн и екотуризм.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при екстремн и екотуризм.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 11: Екскурзоводско обслужване при автобусен транспорт

План-тезис:

- Характеристика и особености при провеждане на екскурзии с автобусен транспорт.
- Технология на екскурзоводското обслужване при автобусен транспорт.
- Задължения на екскурзовода.
- Документи, свързани с групови пътувания (необходима документация за пътуване) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

По време на пътуване с автобус възниква повреда в транспортното средство. Отстраняването на повредата изисква повече време (2-3 часа), което нарушава предварителния график и създава напрежение сред туристите.

Опишете, как трябва да реагира екскурзоводът.

Дидактически материали:

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 11	Максимален брой точки
1. Описва особеностите и характеристиките при организиране и провеждане на екскурзии с автобусен транспорт.	5
2. Обяснява технологията на екскурзоводското обслужване при провеждане на екскурзии с автобусен транспорт.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при провеждане на екскурзии с автобусен транспорт	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 12: Екскурзоводско обслужване при круизи

План-тезис:

- Характеристика на дейността.
- Технология на екскурзоводското обслужване при круизни пътувания.
- Задължения на екскурзовода.
- Документи, свързани с групови пътувания (необходима документация за пътуване) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Предложете маршрут за новогодишни круизи.

Дидактически материали:

Чужд език - съставяне на текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки
1. Определя и характеризира круизното пътуване.	5
2. Познава и описва технологията на обслужване при круизни пътувания.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при провеждане на круизни пътувания.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 13: Екскурзоводско обслужване при самолетен транспорт

План-тезис:

- Характеристика на дейността.
- Технология на екскурзоводското обслужване при организиране на екскурзии със самолетен транспорт.
- Задължения на екскурзовода.
- Документи, свързани с групови пътувания (договор за контингент) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

От предложения комплект документи изберете и попълнете необходимите документи за самолетни пътувания на 4 души.

Дидактически материали:

Комплект документи, включващ: договор за съвместна дейност, фактура, приходен и разходен касов ордер, лиценз на транспортна фирма, знак за технически преглед на автобуса, ваучер, договор за групово пътуване.

Чужд език - (съставяне на текст по зададени ключови думи, свързани с темата или текст за превод (*предоставя се от училището*)).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки
1. Описва особеностите и характеристиките при организиране и провеждане на екскурзии със самолетен транспорт.	5
2. Обяснява технологията на екскурзоводското обслужване при провеждане на екскурзии със самолетен транспорт.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при провеждане на екскурзии с автобусен транспорт.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 14: Екскурзоводско обслужване при еднодневни екскурзии

План-тезис:

- Особености и начин на организиране на еднодневни екскурзии.
- Технология на экскурзоводското обслужване при еднодневни екскурзии.
- Задължения на экскурзовода.
- Документи, свързани с еднодневни екскурзии (договори за съвместна дейност с транспортни фирми) - характеристика на документите.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус: Изгответе маршрут за еднодневна екскурзия с начална точка населеното място, в което живеете. Включете един от посочените обекти и предложете програма за еднодневна екскурзия.

Обекти: Национален исторически музей, Къща–музей Никола Йонков Вапцаров, местност Рупите, Кордопулова къща – гр. Мелник, пещера Съева дупка, Троянски манастир, Бачковски манастир, Рилски манастир, Преображенски манастир, Етнографски комплекс „Етъра”, Царевец, Басарбовски манастир, Ивановски скални манастири, Природен резерват „Сребърна”, Ботаническа градина – гр. Балчик, нос Калиакра, Аладжа манастир, Археологически музей – гр. Несебър, Природен парк Ропотамо, местност Карандила, къща-музей Йордан Йовков – Жеравна, Пантеон на възрожденците – гр. Котел, Къща-музей Христо Ботев, Къща-музей Васил Левски, Къща-музей Иван Вазов, Шипченски манастир, Казанлъшка гробница, Перперикон, парк Аязмото, Античен театър - гр. Пловдив, езерото Клептуза, Асенова крепост.

Дидактически материали:

Физическа или пътна карта на България.

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 14	Максимален брой точки
1. Описва особеностите и начина на организиране на еднодневните екскурзии.	5
2. Обяснява технологията на экскурзоводското обслужване при провеждане на еднодневни екскурзии.	10
3. Посочва задълженията на экскурзовода при провеждане на еднодневни екскурзии.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 15: Екскурзоводско обслужване при двудневни екскурзии

План-тезис:

- Особенности и начин на организиране на двудневни екскурзии.
- Технология на экскурзоводското обслужване при двудневни екскурзии.
- Задължения на экскурзовода.
- Документи, свързани с двудневни екскурзии (ваучер, фактура, роуминг лист)

- характеристика на документите.

- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус: Изгответе маршрут за двудневна екскурзия, с начална точка населеното място, в което живеете. Включете един от посочените обекти и предложете програма за двудневна екскурзия.

Обекти: Национален исторически музей, Къща–музей Никола Йонков Вапцаров, местност Рупите, Кордопулова къща – гр. Мелник, пещера Съева дупка, Троянски манастир, Бачковски манастир, Рилски манастир, Преображенски манастир, Етнографски комплекс „Етъра”, Царевец, Басарбовски манастир, Ивановски скални манастири, Природен резерват „Сребърна”, Ботаническа градина – гр. Балчик, нос Калиакра, Аладжа манастир, Археологически музей – гр. Несебър, Природен парк Ропотамо, местност Карандила, къща-музей Йордан Йовков – Жеравна, Пантеон на възрожденците – гр. Котел, Къща-музей Христо Ботев, Къща-музей Васил Левски, Къща-музей Иван Вазов, Шипченски манастир, Казанлъшка гробница, Перперикон, парк Аязмото, Античен театър - гр. Пловдив, езерото Клептуза, Асенова крепост.

Дидактически материали:

Физическа или пътна карта на България.

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки
1. Описва особеностите и начина на организиране на двудневните екскурзии.	5
2. Обяснява технологията на экскурзоводското обслужване при провеждане на двудневни екскурзии.	10
3. Посочва задълженията на экскурзовода при провеждане на двудневни екскурзии.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 16: Екскурзоводско обслужване при седмични екскурзии

План-тезис:

- Особености и начин на организиране на седмични екскурзии.
- Технология на екскурзоводското обслужване при седмични екскурзии.
- Задължения на екскурзовода.
- Документи, свързани с двудневни екскурзии (ваучер, фактура, роуминг лист)

- характеристика на документите.

- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Ученикът получава снимки на известни забележителности. Задачата е да разпознаят обектите и да ги включат по подходящ начин при изработването на маршрут за едноседмична екскурзия.

Дидактически материали:

Снимки на посочените обекти.

Чужд език - съставяне на кратък текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	Максимален брой точки
1. Описва особеностите и начина на организиране на седмични екскурзии.	5
2. Обяснява технологията на екскурзоводското обслужване при провеждане на седмични екскурзии.	10
3. Посочва задълженията на екскурзовода при провеждане на седмични екскурзии.	10
4. Познава документите, свързани с провеждането на дейността.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 17: Същност и особености на туристическата анимация

План-тезис:

- Дефиниране на понятието туристическа анимация.
- Цели и задачи на анимацията.
- Задължения на аниматора.
- Мотивационно писмо за кандидатстване за длъжност аниматор.
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Изработете примерен вариант за туристическа анимация при двудневна (автобусна) екскурзия.

Дидактически материали:

Чужд език - съставяне на текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 17	Максимален брой точки
1. Определя същността на туристическата анимация като понятие.	5
2. Характеризира целите и задачите на туристическата анимация.	10
3. Посочва задълженията на аниматора при провеждане на развлекателна програма.	10
4. Съставя мотивационно писмо за кандидатстване на длъжността „Аниматор”.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 18: Видове туристическа анимация

План-тезис:

- Същност и кратка характеристика на различните видове анимация.
- Технология на организиране и провеждане на туристическа анимация.
- Задължения на аниматора при спортна анимация.
- Документи, свързани с групови пътувания (граждански или трудов договор).
- Правила за безопасност при извършване на дейността.
- Превод на текст, свързан с темата, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Изгответе инструктаж за безопасно провеждане на спортна анимация.

Дидактически материали:

Чужд език - съставяне на текст по зададени ключови думи, свързани с темата, или текст за превод (*предоставя се от училището*).

Критерии за оценяване на изпитна тема № 18	Максимален брой точки
1. Определя и характеризира видовете туристическата анимация.	5
2. Описва технологията на организиране и провеждане на туристическата анимация.	10
3. Посочва задълженията на аниматора при провеждане на спортна програма.	10
4. Познава и описва документите, свързани с групово пътуване.	10
5. Знае правилата за безопасна работа.	5
6. Използва изучавания чужд език.	5
7. Прилага знанията си при решаване на приложната задача.	15
Общ брой точки	60

Комисията за оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетентности на обучаваните, отговарящи на **трета** степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика на професията и специалността се състои в самостоятелно изработване план за екскурзия с определена тематика, организиране на дейността по дни, разработване на програма за екскурзия с включени туристически обекти и места за посещение, комуникация (устно и писмено) с различни типове клиенти и с контрагенти на български и чужд език, осъществява технологични операции, свързани с екскурзоводското обслужване.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Примерно съдържание на индивидуалните практически задания:

1. Разработете маршрут и програма за културно-исторически туризъм в Софийски туристически район. Примерни туристически центрове: София, Баня, Кюстендил, Трън, Вършец. Представете кратко резюме на чужд език.
2. Разработете маршрут и програма за културно-исторически туризъм в Родопски туристически район. Примерни туристически центрове: Велинград, Чепеларе, Смолян, Кърджали, Хасково. Представете кратко резюме на чужд език.
3. Разработете маршрут и програма за културно-исторически туризъм в Рило-пирински туристически район. Примерни туристически центрове: Банско, Разлог, Сандански, Мелник, Перник, Рилски манастир. Представете кратко резюме на чужд език.
4. Разработете маршрут и програма за културно-исторически туризъм в Тракийски туристически район. Примерни туристически центрове: Стара Загора, Пловдив, Копревцица, Пазарджик, Карлово, Казанлък. Представете кратко резюме на чужд език.
5. Разработете маршрут и програма за културно-исторически туризъм в Дунавски туристически район. Примерни туристически центрове: Видин, Свищов, Русе, Силистра. Представете кратко резюме на чужд език.
6. Разработете маршрут и програма за културно-исторически туризъм в Старопланински туристически район. Примерни туристически центрове: Троян, Тетевен, Габрово. Представете кратко резюме на чужд език.
7. Разработете маршрут и програма за културно-исторически туризъм в туристически район – Стари български столици. Примерни туристически центрове: Велико Търново, Плиска, Преслав. Представете кратко резюме на чужд език.

8. Разработете маршрут и програма за културно-исторически туризъм в северночерноморски туристически район. Примерни туристически центрове: Варна, Камчия, Балчик, Златни пясъци, Албена, Шабла, Дружба. Представете кратко резюме на чужд език.
9. Разработете маршрут и програма за културно-исторически туризъм в южночерноморски туристически район. Примерни туристически центрове: Несебър, Слънчев бряг, Созопол, Черноморец, Странджа. Представете кратко резюме на чужд език.
10. Разработете маршрут и програма за историческото наследство в България. Примерни обекти: Голяма косматка, Перперикон, Старосел, Казанлъшка гробница, Татул. Представете кратко резюме на чужд език.
11. Разработете маршрут и програма за поклоннически туризъм в Троянско-тетевенски район. Примерни обекти: Троянски манастир, Гложенски манастир, Батошевски манастир. Представете кратко резюме на чужд език.
12. Разработете маршрут и програма за поклоннически туризъм във Великотърновски район. Примерни обекти: Манастир „Света Троица”, Манастир „Свето Преображение Господне”, Арбанашки манастири, Килифаревски манастири. Представете кратко резюме на чужд език.
13. Разработете маршрут и програма за поклоннически туризъм в Софийски туристически район. Примерни обекти: Клисурски манастир, „Св. Мина”, Драгалевски манастир, манастир „Св. Петка”. Представете кратко резюме на чужд език.
14. Разработете маршрут и програма за поклоннически туризъм в Дунавски туристически район. Примерни обекти: Черепишки манастир, Лопушански манастир. Представете кратко резюме на чужд език.
15. Разработете маршрут и програма за туристи в балнеоложки център във Велинград (Насоки: Ученикът трябва да предложи вариант за маршрут за едномедна екскурзия или за провеждане на различни мероприятия – тематични вечери, туристическа анимация). Представете кратко резюме на чужд език.
16. Разработете маршрут и програма за туристи в балнеоложки център в Хисар (Насоки: Ученикът трябва да предложи вариант за маршрут за едномедна екскурзия или за провеждане на различни мероприятия – тематични вечери, туристическа анимация). Представете кратко резюме на чужд език.
17. Разработете маршрут и програма за туристи в балнеоложки център в Поморие (Насоки: Ученикът трябва да предложи вариант за маршрут за едномедна екскурзия или за провеждане на различни мероприятия – тематични вечери, туристическа анимация). Представете кратко резюме на чужд език.
18. Разработете маршрут и програма за туристи в балнеоложки център във Вършец (Насоки: Ученикът трябва да предложи вариант за маршрут за едномедна екскурзия или за провеждане на различни мероприятия – тематични вечери, туристическа анимация). Представете кратко резюме на чужд език.
19. Разработете маршрут и програма за туристи в балнеоложки център в Сандански (Насоки: Ученикът трябва да предложи вариант за маршрут за едномедна екскурзия или за провеждане на различни мероприятия – тематични вечери, туристическа анимация). Представете кратко резюме на чужд език.
20. Напишете примерна програма за детска анимация за 7 дни. Опишете необходимите ресурси за провеждането ѝ и начина на организиране. Представете кратко резюме на чужд език.

21. Напишете примерна програма за спортна анимация за 7 дни. Опишете необходимите ресурси за провеждането ѝ и начина на организиране. Представете кратко резюме на чужд език.
22. Напишете примерна програма за развлекателна анимация за 7 дни. Опишете необходимите ресурси за провеждането ѝ и начина на организиране. Представете кратко резюме на чужд език.
23. Група чуждестранни туристи са настанени в 4-звезден хотел в курортен комплекс „Златни пясъци” през месец юли. Възрастовият състав на туристите е 30 – 50 години. Предложете примерна програма за престоя на туристите (примерни мероприятия за едnodневен маршрут, забавно-развлекателна анимация). Представете кратко резюме на чужд език.
24. Група чуждестранни туристи са настанени в 3-звезден хотел в курортен комплекс „Слънчев бряг” през месец юли. Възрастовият състав на туристите е 10 - 18 години. Предложете примерна програма за престоя на туристите (примерни мероприятия за едnodневен маршрут, забавно-развлекателна анимация). Представете кратко резюме на чужд език.
25. Група чуждестранни туристи са настанени в 4-звезден хотел в Банско през месец ноември. Възрастовият състав на туристите е 30 – 50 години. Предложете примерна програма за престоя на туристите (примерни мероприятия за едnodневен маршрут, забавно-развлекателна анимация). Представете кратко резюме на чужд език.
26. Група чуждестранни туристи са настанени в 4-звезден хотел в Пампорово през месец януари. Възрастовият състав на туристите е 30 – 50 години. Предложете примерна програма за престоя на туристите (примерни мероприятия за едnodневен маршрут, забавно-развлекателна анимация). Представете кратко резюме на чужд език.

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели по критериите, определени в таблицата.

Пример:

Критериите и показателите са разработени върху индивидуално практическо задание № 9

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Макси мален брой точки	Те жест
1.	<p>Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.</p> <p>Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</p>	<p>1.1. Преценява професионалния и здравния риск.</p> <p>1.2. Извършва самостоятелна преценка на риска на работното място.</p> <p>1.3. Може да извършва първична долекарска помощ.</p>		да/не

2.	<i>Ефективна организация на работното място.</i>	<p>2.1. Изисква всички необходими документи и средства за изпълнение на заданието.</p> <p>2.2. Разполага документацията и средствата, съобразявайки се с възможностите на работното място.</p> <p>2.3. Организира работното си място по начин, който не възпрепятства изпълнението и на другите му задължения.</p> <p>2.4. Спазва установените стандарти за външен вид и лична хигиена.</p>	3 3 3 3	12
3.	<i>Професионални знания и умения.</i>	<p>3.1. Познава обзавеждането и оборудването на секторите в рецепцията.</p> <p>3.2. Събира, обработва и ползва необходимата му информация от всякакви източници на информация и съобщение: указатели, електронни справочници, електронна поща и др.</p> <p>3.3. Използва рационално техническите средства на рецепцията.</p> <p>3.4. Умее да работи с програмни продукти в хотелиерството.</p> <p>3.5. Прави оценка на конкретната работна ситуация и на извършената работа.</p>	3 7 3 10 5	28
4.	<i>Чуждоезикови знания и умения.</i>	<p>4.1. Осъществява по професионален начин вербални комуникации на чужд език.</p> <p>4.2. Справя се с документи на чужд език – договори, служебни писма и финансови документи.</p>	10 10	20
Общ брой точки				60

Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя.

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е 60. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Великов, В. Екскурзоводство и туристическа анимация. Изд. Метком, 2008.
2. Тончев, Цв. Технология на допълнителните дейности в туризма. София, Издателство Тилия, 2000.
3. Джанабетска, К., В. Великов. Екскурзоводство. Велико Търново, 2005.
4. Кръстева – Ибришимова В. Екскурзии и екскурзоводско обслужване. Бургас, 1995.
5. Томова, Сн., Спортно – развлекателен туризъм, София, 1995.
6. Закон за туризма, 2002.
7. Закон за здравословни и безопасни условия на труд, 2001.
8. Наредба за категоризация на туристически обекти, 2002.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Снежана Стефанова – ПГТ „Д-р Васил Берон” - гр. Велико Търново
2. Олга Манчева – ПГТ „Д-р Васил Берон” – гр. Велико Търново
3. Татяна Данчева – ПГТ „Д-р Васил Берон” – гр. Велико Търново

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

по професията 812030 Екскурзовод

специалността 8120301 Екскурзоводство

Изпитен билет № 3

Изпитна тема: : Екскурзоводско обслужване при панорамна екскурзия

(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис:.....

- Същност и особености.
- Видове екскурзоводи.
- Длъжностна характеристика и функции на екскурзовода.
- Нормативна уредба за извършване на екскурзоводски услуги.
- Чужд език (мотивационно писмо за кандидатстване за позиция екскурзовод).

Приложна задача:

Вие сте управител на туроператорска фирма, която организира туристически пътувания в България и чужбина.

Посочете какви качества и компетенции трябва да има екскурзовод, работещ във Вашата фирма.

Описание на дидактическите материали:.....

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

по професията 812030 Екскурзовод

специалността 8120301 Екскурзоводство

Индивидуално практическо задание №

На ученика/обучавания

(трите имена на ученика/обучавания)

отклас/курс,

начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:

1. Да се

(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)